

Grondwaterpeil houdt gemoederen bezig

2 april 2025

Speling van de natuur of gevolg beleidskeuzes

In steeds meer gemeentehuizen staat de wateroverlast op de agenda. Insprekende burgers klagen over ondergelopen kelders, vochtige muren of in water verdwijnende wandel- en fietspaden in natuurgebieden. Ook boeren worstelen met natte landbouwgronden waardoor het bewerken ervan met de overwegend zware machines niet goed mogelijk is.

Over de oorzaken van deze waterplaag wordt verschillend gedacht. Een van de verklaringen schuilt in de sterke regenval in de afgelopen twee jaar. Daarbij ziet de een het als een incidentele speling van de wispelturige natuur, een ander beschouwt de overlast als het bewijs van klimaatverandering.

Een ander lijn van denken zoekt de oorzaak in menselijk handelen door het

bewust verhogen van het waterpeil om bepaalde natuurgebieden te 'vernatten' dan wel om ondergrondse drinkwatervoorraden aan te leggen.

Wisselvallige natuur

Zoals wij in een eerder artikel op deze website hebben aangegeven waren de afgelopen twee jaar erg nat. Daarin toonden wij onderstaand overzicht van de regenval in een aantal jaren van de afgelopen decennia. (Bron: [KNMI-archief](#)).

1966: 1.023 mm

1968: 918 mm

1998: 984 mm

1999: 936 mm

2008: 915 mm

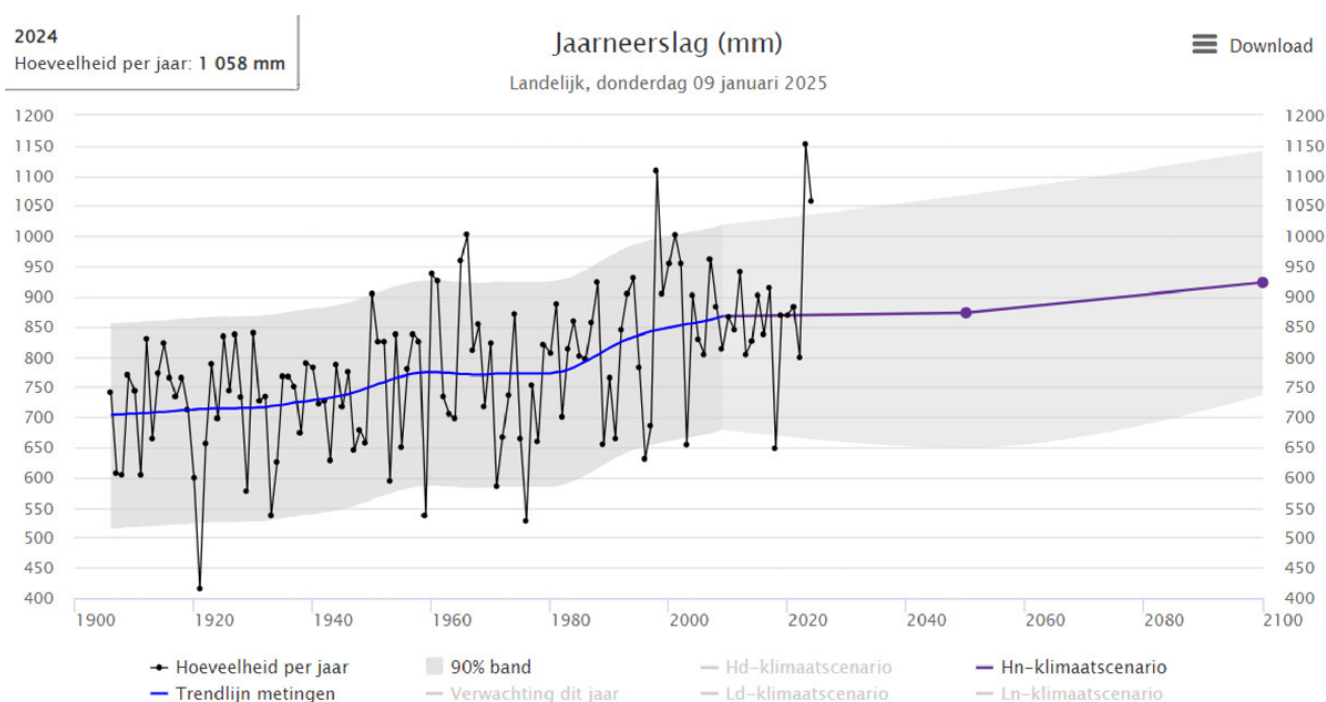
2019: 913 mm

2020: 955 mm

2023: 1.116 mm

2024: 995 mm

Hieruit blijkt dat 2023 inderdaad een uitzonderlijk nat jaar was en 2024 zich voegde naar andere tamelijk natte jaren. Daarbij moet worden aangetekend dat de regenval per gebied sterk varieert. Over het algemeen valt er meer regen in de kustgebieden dan landinwaarts.

Uit bovenstaande grafiek is op te maken dat (zeer) droge jaren afwisselen met (zeer) natte jaren. Ook is te zien dat deze pieken en dalen zich al sinds begin van de metingen begin 1900 voordoen. Toch is een trend zichtbaar: gemiddeld is het over de afgelopen 125 jaar natter geworden: van gemiddeld 700 mm per jaar in 1900 tot 870 mm in de afgelopen paar jaar. Ook de bandbreedte (verschil tussen droge en natte jaren) neemt toe, zij het licht.

Je kunt dus stellen dat de natuur een flinke duit in het zakje doet als het gaat om de problematiek. Of dit tot 'klimaatverandering' moet worden gerekend laten we in het midden omdat het thema inmiddels te veel politiek en ideologisch geladen is en de wetenschappelijke onderbouwing naar believen wordt ingezet.

Nederland is veranderd

Het grondgebruik van de Nederlandse bodem is door de [bevolkingsgroei](#) en de daaruit voortvloeiende ontwikkelingen sterk veranderd. Zo leefden we rond 1900 met 5 miljoen Nederlanders. Dat aantal is inmiddels gestegen naar bijna 18 miljoen inwoners. Met deze bevolkingsgroei nam ook de verharding van het grondgebruik toe: expanderende dorpen en steden, verhardingen door wegen en inmiddels duizenden distributiecentra ('dozen') die steeds grotere oppervlakten voorheen open landschap beslaan. Tussen 2016 en 2021 kwamen er 2.500 grote bedrijfsgebouwen bij. Het aantal grote distributiecentra, met een oppervlak van 20.000 m² of meer groeide met 40 procent. Zo blijkt uit een [nieuwe landschapsmonitoring](#) van het Planbureau voor de Leefomgeving.

Zo nam ook het aantal woningen van 1921 tot 2024 van 1,48 miljoen toe tot nu 8,27 miljoen woningen waardoor het bebouwde en verharde oppervlak in gelijke mate toenam. ([Bron: CBS](#))

"De bevolking van Nederland blijft de komende vijftig jaar groeien. Na de relatief lage groei in 2020, door hoge sterfte en lagere migratie na de corona-uitbraak, trekt naar verwachting de bevolkingsgroei de komende jaren weer aan. Naar verwachting bereikt het inwonertal in 2025 de 18 miljoen en in 2036 de 19 miljoen. De bevolking groeit vooral door migratie en een stijgende levensverwachting", [schrijft het CBS](#).

Ook al zou de afgelopen eeuw de regelval bij gemiddeld 700 mm zijn gebleven,

dan nog zouden de effecten op een totaal veranderd bodemgebruik ingrijpender zijn geweest. Met drainage en aanleg van systemen van waterafvoer kon deze gecombineerde ontwikkeling van toenemende neerslag én sterk toegenomen verharding van de bodem lang worden opgevangen.

Natuurherstel en waterhuishouding

Zoveel regen en toch zouden volgens berichten gebieden in Nederland verdrogen. Bepaalde natuurgebieden zouden lijden onder een lagere grondwaterstand. Aan de gemiddelde regenval, met de gebruikelijke pieken en dalen, kan het niet liggen. Er moeten andere oorzaken zijn.

Zo lezen wij in de nieuwe gebiedsvisie (2023) van de gemeente Maashorst:

“Verdroging is een belangrijk knelpunt voor De Maashorst (een aangrenzend natuurgebied, red.). Samen met de aanwezige landbouw in de natuurkern en natuurschil worden maatregelen uitgewerkt om de grondwaterstand structureel te verhogen.”

Water en bodem

- Vanaf 2023: aanpassingen aan watergangen, waaronder daar waar mogelijk volledig dempen van een aantal hoofdwatergangen, waardoor doorstroommoerassen worden gecreëerd, het verondiepen van een aantal watergangen tot maximaal 50 cm onder maaiveld en het verondiepen van een aantal tot maximaal 20 m onder maaiveld;
- Vanaf 2023: peilopzet van de huidige stuwen maximeren;
- Heden t/m 2027: verwerven landbouwgronden in de natuurkern en natuurschil;
- Na 2027: afvoer oppervlaktewater verder beperken door wegvallen agrarische functie in natuurkern;
- Na 2027: geen landbouw meer in de natuurkern en natuurschil (met uitzondering van het ONNB nabij Slabroek), geen grondwateronttrekkingen meer, geen onttrekking van mineralen uit de bodem;
- Heden tot 2050: het afkoppelen van 30% van het totale bebouwde areaal van de omliggende stedelijke kernen;
- Zolang als nodig, maar tot 2035 intensiever dan na 2035: realisatie bosomvorming;

Planning nog onbekend

- XX: aanpassen berekening van de golfbanen;
- XX: verkennen en onderzoeken toevoer (gebiedsvreemd) water.

Fragment uit onderstaande gebiedsvisie van de gemeente Maashorst.

Gebiedsvisie Demaashorst 6.24MB • PDF file [Download](#)

Een veelgehoorde reden van het lage grondwaterpeil in vooral landbouwgebieden is dat natte landbouwgronden niet door zware landbouwmachines kunnen worden bewerkt. In die gebieden is in het verleden het waterpeil hierom verlaagd.

Natuurherstel, toegenomen regenval, bevolkingsgroei en verharding grondgebruik zijn een paar oorzaken dat er zoveel discussie is over het waterbeheer. Ook dragen pilots voor de aanleg van zoetwaterbellen (ten behoeve van drinkwater) in de duinen mogelijk bij aan de problemen met het waterpeil.

Te veel, te snel

Volgens premier Rutte, in zijn toespraak over het Coronavirus in maart 2020, zou na Corona Nederland niet meer zijn als daarvoor. Weinigen hebben die boodschap opgevangen doordat de komst van het virus alle aandacht opeiste.

Toch lijken sinds dat jaar veel landen in rep en roer en vinden versneld allerhande veranderingen plaats zoals digitalisering, energietransitie, verdringing landbouw, aanpassing voedselvoorziening en verwildering van de natuur (rewilding).

Het lijkt alsof er nu te snel en te veel tegelijk aspecten van ons land aan nieuwe inzichten moeten voldoen.

De ene wateroverlast is echter de andere niet. Behalve landelijke ontwikkelingen als toenemende regenval in combinatie met verharding van de bodem, is de problematiek niet overal gelijk. Bodemdaling in delen van de Randstad, bewuste vernatting van natuurgebieden en experimenten met drinkwaterbellen zorgen voor vergelijkbare problemen, maar hebben verschillende oorzaken.

Burgers in de overlastgebieden moeten zich goed inlezen in de voor hun gebied relevante oorzaken van de wateroverlast en met de betreffende verantwoordelijken zoals natuurbeheerders, waterschappen en gemeenten in overleg treden.

Gepolitiseerde discussies over 'klimaat' vs. 'menselijk handelen' bieden geen oplossing. Wel bewuste burgers die meedenken met de beleidsmakers.

Meer informatie over De Grote Verbouwing van Nederland op koers2030.nl.

Afbeelding boven AI-gegenereerd